

Utlåtande 2002:10 RIV (Dnr 357/00)

Möjlighet för adopterade barn med utländsk bakgrund att läsa sitt ursprungsspråk på liknande sätt som hemspråk i skolan

Motion av Christer Öhgren m fl (mp) (2000:15)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anse motion 2000:15 av Christer Öhgren m fl (mp) besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.
--

Föredragande borgarrådet Jan Björklund anför följande.

Ärendet

Christer Öhgren m fl (mp) har i motion 2000:15, *bilaga 2*, föreslagit att Stockholms stad ger adoptivbarn med utländsk bakgrund möjligheten att välja sitt ursprungslands språk på liknande sätt som hemspråk i skolan.

Remisser

Motionen har remitterats till utbildningsnämnden, integrationsnämnden samt stadsdelsnämnderna i Kista, Kungsholmen och Farsta för yttrande.

Remissinstanserna anför att kommunens skyldighet att anordna modersmålsundervisning regleras i grundskoleförordningen 2 kap 9-14§§. Enligt förordningen har adoptivbarn med utländsk bakgrund rätt att delta i modersmålsundervisning även om språket inte används varje dag i hemmet. Förordningen tillämpas i Stockholms stad. Motionärernas yrkande anses därmed vara tillgodosett.

Utbildningsnämnden och integrationsnämnden har också på eget initiativ beslutat att uppdra åt respektive förvaltning att informera stadsdelarna om adoptivbarns rättigheter att läsa ursprungsspråket som hemspråk enligt grundskoleförordningen samt uppmana stadsdelsnämnderna att tydligt informera föräldrar och elever om adoptivbarns rätt till modersmålsundervisning.

Mina synpunkter

Stockholms stad erbjuder redan idag adoptivbarn med utländsk bakgrund möjlighet att delta i modersmålsundervisningen. Det är viktigt att adopterade barn som vill, ges möjlighet att söka efter sitt ursprung. Att erbjuda modersmålsundervisning för dessa elever kan vara en åtgärd för att underlätta kontakten med deras ursprung.

Det är angeläget att alla föräldrar till adopterade barn ges kunskap om de olika möjligheter till stöd de kan erbjudas från Stockholms stad. Utbildningsnämnden har tagit initiativ till att informera stadsdelsnämnderna om adoptivbarns rättighet till modersmålsundervisning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta

att anse motion 2000:15 av Christer Öhgren m fl (mp) besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 9 januari 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Jan Björklund

Yvonne Modén

Ersättaryttrande gjordes av *Viviann Gunnarsson* och *Christopher Ödmann* (båda mp) enligt följande.

Det är mycket bra att integrationsnämnden, med anledning av motionen, tagit initiativ till information till föräldrar och elever om adoptivbarns rätt till modersmålsundervisning.

Nämnden konstaterar att varken stadsdelarna, föräldrarna eller eleverna känner till denna rätt.

Det är viktigt att följa upp en satsning på information för att se vilken effekt den får. Vi avser därför att återkomma i frågan.

Vi utgår från att förordningen i Stockholms stad tolkas så att alla adoptivbarn erbjuds modersmålsundervisning och att inga grundläggande kunskaper i det aktuella språket krävs.

ÄRENDET

Christer Öhgren m fl (mp) har i motion 2000:15, *bilaga 2*, föreslagit att Stockholms stad ger adoptivbarn med utländsk bakgrund möjligheten att välja sitt ursprungslands språk på liknande sätt som hemspråk i skolan.

REMISSER

Motionen har remitterats till utbildningsnämnden, integrationsnämnden samt stadsdelsnämnderna i Kista, Kungsholmen och Farsta för yttrande.

Utbildningsnämnden beslutade den 31 augusti 2000 att

1. Som svar på motionen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Uppdra åt förvaltningen att informera stadsdelarna om adoptivbarns rättigheter att läsa ursprungsspråket som hemspråk enligt grundskoleförordningen.
3. Uppmana stadsdelsnämnderna att tydligt informera föräldrar och elever om adoptivbarns rätt till modersmålsundervisning.

Särskilt uttalande gjordes av *Sabina Bossi* (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 11 augusti 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning om modersmålets betydelse för adoptivbarn.

Kommunens skyldighet att anordna modersmålsundervisning regleras i grundskoleförordningen 2 kap 9-14§§. Förutsättningarna för deltagande i sådan undervisning är att en eller båda elevs vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör ett dagligt umgängesspråk för eleven. Dessutom ska eleven ha grundläggande kunskaper i språket och önska delta i undervisningen. Undantaget från kravet på dagligt umgängesspråk i hemmet ska enligt förordningen göras bl a för adoptivbarn (2 kap 9§).

I Stockholms stad har adoptivbarn med utländsk bakgrund möjlighet att delta i modersmålsundervisning. Motionärens yrkande är därför tillgodosett.

Integrationsnämnden beslutade den 31 augusti 2000 att

1. uppdra åt förvaltningen att informera stadsdelarna om adoptivbarns rättigheter att läsa ursprungsspråket som hemspråk enligt grundskoleförordningen,
2. uppmana stadsdelsnämnderna att tydligt informera föräldrar och elever om adoptivbarns rätt till modersmålsundervisning samt
3. därutöver anföra följande

Trots att adoptivbarn enligt grundskoleförordningen har rätt att delta i modersmålsundervisning är det mycket, mycket få som utnyttjar denna rätt. Detta beror med största sannolikhet på att varken stadsdelarna, föräldrarna eller eleverna känner till att denna rätt finns.

Möjligheten att kunna läsa och tala det språk som talas i landet varifrån barnet kommer skulle kunna underlätta adoptivbarns framtida liv. Sökandet efter identitet och efter sina rätter skulle kunna underlättas.

Integrationsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 14 juli 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning, att modersmålsundervisning ska erbjudas de adoptivbarn som så önskar. Enligt svensk lag har alla barn rätt att få information om vilka som är deras biologiska föräldrar, dvs. även adopterade barn. Särskilt för adopterade äldre barn kan det för identitetsutvecklingen vara viktigt underlätta kontakten med deras ursprung och hemland. Möjligheten att inom grundskolans ram erbjuda adoptivbarn med utländska biologiska föräldrar modersmålsundervisning skulle kunna öka valfriheten när det gäller identiteten för dessa barn. Enligt 2 kap. 9 § i förordningen ska en elev som är adoptivbarn och som har annat modersmål än svenska ha rätt till modersmålsundervisning. Förutsättning är att denna elev har grundläggande kunskaper i språket samt önskar få en sådan undervisning. En kommun har också enligt 2 kap. 13 § i grundskoleförordningen skyldighet att anordna modersmålsundervisning i ett språk om det finns lämplig lärare och minst fem elever önskar undervisning i språket. Stockholms stad följer dessa riktlinjer, men en enskild kommun kan besluta om lägre krav för att anordna modersmålsundervisning.

Enligt Skolverkets tolkning av förordningen ska skolan erbjuda modersmålsundervisning till alla adoptivbarn som har ett annat modersmål än svenska, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Utbildningsförvaltningens språkcentrum, som i Stockholms stad staden ansvarar för modersmålsundervisningen, delar Skolverkets uppfattning. Motionärernas yrkande, att "Stockholms stad ger adoptivbarn med utländsk bakgrund möjligheten att välja sitt ursprungslands språk på liknande sätt som hemspråk i skolan", är således tillgodosett.

I 12 § i socialtjänstlagen framgår, att socialnämnden ska ”verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden” samt ”i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, umgänge eller adoption har avgjorts.”

Det är således viktigt att alla föräldrar till adopterade barn ges kunskap om de olika möjligheter till stöd de kan erbjudas från staden, exempelvis erbjudandet om modersmålsundervisning. Inom staden sker denna kunskapsöverföring i regel via de familjerättssekreterare som handlägger adoptionsfrågor inom respektive stadsdelsförvaltning.

Socialtjänstförvaltningen kommer i höst att utarbeta ett förslag till revidering av stadens riktlinjer för adoptionsutredningar, vilka är en viktig utgångspunkt för familjerättssekreterarnas arbete med adoptionsfrågor. I dessa reviderade riktlinjer kommer frågan om adopterade barns rätt till modersmålsundervisning att tas upp och förtydligas.

Kista stadsdelsnämnd beslutade den 14 juni 2000 att godkänna förvaltningens yttrande.

Reservation anfördes av *Tomas Beer* (mp), bilaga 1.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 24 maj 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Många adoptivbarn har i ökande omfattning börjat söka sina rötter. Frågan om adoptivbarns intresse, behov av och möjlighet att läsa sitt ursprungsspråk är relevant. Frågan kräver då en belysning kopplad till vad vi idag vet om när intresset väcks för ursprunget, hur språk lärs in och hur det praktiskt och ekonomiskt skulle gå att lösa.

Utlandsadopterade barn har redan idag möjlighet att läsa sitt första modersmål. Motivationen hos barn i grundskolan att, utan social anknytning till ursprungskulturen vilja lära sitt ursprungsspråk, torde vara låg. Först då intresset för att söka sina rötter väckts kommer behovet. Förvaltningen anser att förslaget kan vara relevant för gymnasiets ungdomar, men att de inte är realistiskt vad gäller grundskolan.

Kungsholmens stadsdelsnämnd har inte inkommit med något yttrande.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 29 augusti 2000 att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 15 augusti 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar motionärens uppfattning om modersmålets betydelse för adoptivbarn.

Kommunens skyldighet att anordna modersmålsundervisning regleras i grundskoleförordningen 2 kap 9-14 §§.

Förutsättningarna för deltagande i sådan undervisning är att ”om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven, skall eleven få undervisning i detta språk som ett ämne (modersmålsundervisning), om

1. eleven har grundläggande kunskaper i språket och
2. eleven önskar få sådan undervisning.”

Undantag från kravet på dagligt umgängesspråk i hemmet ska enligt förordningen göras för bl.a. adoptivbarn.

I 2 kap 9 § finns följande skrivning: ”En elev som är adoptivbarn och som har ett annat modersmål än svenska skall erbjudas modersmålsundervisning även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.”

Enligt grundskoleförordningen har således adoptivbarn med utländsk bakgrund möjlighet att delta i modersmålsundervisning.

Motionärens yrkande är därför tillgodosett.

RESERVATIONER M M

Utbildningsnämnden

Särskilda uttalandet av Sabina Bossi (mp) är av följande lydelse.

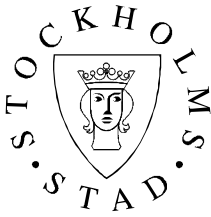
Trots att adoptivbarn enligt grundskoleförordningen har rätt att delta i modersmålsundervisning är det mycket, mycket få som utnyttjar denna rättighet. Detta beror med största sannolikhet på att varken stadsdelarna, föräldrarna eller eleverna känner till att denna rätt finns.

Möjligheten att kunna läsa och tala det språk som talas i landet varifrån barnet kommer skulle kunna underlätta adoptivbarns framtida liv. Sökandet efter identitet och efter sina rötter skulle kunna underlättas.

Kista stadsdelsnämnd

Reservationen av Tomas Beer (mp) är av följande lydelse.

Att motionen tillstyrks.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2000:15

2000:15

Motion av Christer Öhgren m.fl. (mp) om möjlighet för adopterade barn med utländsk bakgrund att läsa sitt ursprungsspråk på liknande sätt som hemspråk i skolan

Adoptioner har förekommit länge i vårt land. Från början var det svenska barn som blev bortadopterade, senare då Sverige blev ett allt rikare land blev tillgången på adoptivbarn allt mindre, man började se sig om utanför landets gränser. I många länder framförallt i tredje världen, fanns en stor tillgång på barn som under 50 och 60-talen blev adopterade. Barn från länder som Colombia, Korea, Kina, Tanzania osv. fick föräldrar med svensk bakgrund. Idag har många av dessa barn vuxit upp och deras erfarenheter ligger till grund för den här motionen.

Tanken var att dessa barn skulle etablera sig i ett ganska homogent svenskt samhälle och assimileras som svenskar. Idag vet vi att den processen inte alltid varit den enklaste. Adoptivbarn från andra länder har ju oftast kunnat pekats ut som adoptivbarn eftersom deras utseende oftast skiljer sig från adoptivföräldrarnas. Därför har ofta just adoptivrelationen blivit tydlig och uppenbar under nästan hela uppväxten.

Många av dessa barn som på så sätt skulle assimileras till svenskar upplever sig idag som ganska rotlösa. En del väljer att i en för adoptionsländerna lukrativ marknad söka sina rötter, det finns särskilda EU fonder att söka medel ur till detta. Kontakten och kunskapen om landet med deras rötter har under uppväxten kommit att stanna vid vad de hört adoptivföräldrarna berätta eller vad som framkommit vid undervisningen i skolan. Under 70 och 80-talen ökade invandringen kraftigt i Sverige, i synnerhet från länder i tredje världen. Vårt tidigare så homogena land har kommit att bli

mångkulturellt och förutsättningarna för adoptivbarn ser annorlunda ut. Många träffar idag jämnåriga med samma ursprungsland som kommit till Sverige som flyktingar eller anknytningsfall. Vi anser att vi är skyldiga att ge våra adopterade barn ett val. Valet att kunna läsa det språk som talas i landet därifrån de ursprungligen kommer. Det ger dem också en valmöjlighet i vilken av alla nya svenska kulturer man vill leva.

Detta skulle underlätta många av våra adoptivbarns framtida liv i Sverige. Sökandet efter sina rötter, känslan att vara annorlunda men att inte få vara det skulle kanske kännas mindre.

Stockholms stad är inte enligt skolplanen tvungen att ge adoptivbarn dessa kunskaper, men vi kan inte heller se något som förhindrar oss från att ta detta vårt ansvar. Det skulle i så fall vara helt i barnkonventionens anda.

I enlighet med ovanstående yrkar vi att kommunfullmäktige beslutar

att Stockholms stad ger adoptivbarn med utländsk bakgrund
möjligheten att välja sitt ursprungslands språk på liknande sätt som
hemspråk i skolan.

Stockholm den 20 mars 2000

Christer Öhgren

Rebwar Hassan

Sabina Bossi

Cecilia Obermüller